

STORTINGET

Innst. 85 L

(2019–2020)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Prop. 126 L (2018–2019)

Innstilling fra justiskomiteen om Endringer i passloven og ID-kortloven (utstedelse og nektelse av reisedokumenter til mindreårige mv.)

Til Stortinget

Sammendrag

Justis- og beredskapsdepartementet foreslår i proposisjonen flere endringer i reglene i lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass (passloven) og lov 5. juni 2015 nr. 39 om nasjonalt identitetskort (ID-kortloven) om utstedelse og tilbakekall av pass og nasjonalt ID-kort med reiserett til mindreårige.

I passloven § 4 om pass til mindreårige og personer som er fratatt rettslig handleevne, foreslås for det første at samtykkereglene harmoniseres med utreiseforbudet i lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester (barnevernloven), slik at det er barneverntjenesten som skal samtykke til utstedelse av pass i de tilfeller som er nevnt i barnevernloven § 4-31. Det foreslås tilsvarende endringer i ID-kortloven § 4. For det andre foreslås det å presisere adgangen til å utstede pass til mindreårige og personer som er fratatt rettslig handleevne uten foreldrenes eller vergens samtykke når det er fare for liv eller helse. Det foreslås i tillegg en endring i passloven § 5 og ID-kortloven § 5, slik at pass og nasjonalt ID-kort med reiserett til mindreårige kan nektes utstedt eller tilbakekalles dersom det er grunn til å tro at den mindreårige vil bli utsatt for straffbare forhold i utlandet, eller forhold der som kan medføre fare for liv eller helse.

Endelig foreslås det at reisedokumenter skal nektes utstedt til personer som er prøveløslatt fra forvaring eller fra fengsel med vilkår om ikke å forlate landet.

Formålet med endringsforslaget var å sikre at de ilagte vilkårene overholdes.

Forslagene antas samlet sett ikke å ha vesentlige økonomiske eller administrative konsekvenser. Forslaget om at pass til personer som er prøveløslatt med vilkår skal nektes, og en adgang til å nekte pass til mindreårige av hensyn til den mindreårige selv, vil medføre at flere pass vil bli nektet utstedt eller tilbakekalles årlig. Forslagene vil også kunne medføre flere klagesaker som må behandles av Politidirektoratet. Det er vanskelig å gi noe konkret antall på hvor mange pass som vil bli nektet utstedt eller tilbakekalt som følge av forslagene, men departementet legger til grunn at antallet ikke vil være større enn at det kan dekkes innenfor gjeldende budsjettammer.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Jenny Klinge og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Prop. 126 L (2018–2019) Endringer i passloven og ID-kortloven (utstedelse og nektelse av reisedokumenter til mindreårige mv.)

Komiteen viser til forslaget om at samtykkebestemmelsen i passloven § 4 som omhandler pass til mindreårige og personer som er fratatt rettslig handle-

evne, foreslås å harmoniseres med utreiseforbudet i barnevernloven. Forslaget innebærer at det er barnevernstjenesten som skal samtykke til utstedelse av pass i de tilfeller som er nevnt i barnevernloven § 4-31. Komiteen viser til at forslaget følger opp Prop. 143 L (2014–2015) Endringer i barnebortføringsloven, barnevernloven, straffeloven 2005 og rettshjelploven (internasjonal barnebortføring). Her ble det uttalt at Justis- og beredskapsdepartementet og daværende Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet i forbindelse med forslag til endringer i barnevernloven om utreiseforbud ville vurdere nærmere om det burde gjøres endringer i passloven.

Videre viser komiteen til at det foreslås å presisere adgangen til å utstede pass til mindreårige og personer som er fratatt rettslig handleevne uten foreldrenes eller vergens samtykke når det er fare for liv og helse. Komiteen registrerer at det i tillegg foreslås en endring i passloven § 5 og ID-kortloven § 5, slik at pass og nasjonalt ID-kort med reiserett til mindreårige kan nektes utstedt eller tilbakekalles dersom det er grunn til å tro at den mindreårige vil bli utsatt for straffbare forhold i utlandet, eller forhold der som kan medføre fare for liv og helse.

Komiteen viser til regjeringens handlingsplan, Retten til å bestemme over eget liv: Handlingsplan mot negativ sosial kontroll, tvangsekteskap og kjønnslemlestelse (2017–2020). Der tas det blant annet sikte på å klargjøre offentlige myndigheters ansvar og muligheter for å hjelpe etterlatte barn i utlandet, både når det gjelder å forebygge slike hendelser og for å følge opp barna som kommer tilbake til Norge.

Videre viser komiteen til regjeringens integreringsstrategi 2019–2022 Integrering gjennom kunnskap. Der uttales det at regjeringen vil foreslå nye regler om tilbakekall og nektelse av pass og nasjonalt ID-kort med reiserett, der det er grunn til å tro at barn og unge vil bli utsatt for straffbare forhold i utlandet eller forhold som kan medføre fare for liv.

Komiteen viser også til at det ble fattet følgende vedtak ved behandlingen av Dokument 8:118 S (2017–2018) om tiltak mot sosial kontroll og æresvold, jf. Innst. 260 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen sikre fortgang i det pågående arbeidet med å forenkle rutiner for inndragelse av pass i tilfeller der det er risiko for at barn etterlates i utlandet under uforsvarlige forhold.»

Komiteen viser til at forslaget i denne proposisjonen følger opp tiltaket i integreringsstrategien og Stortingets vedtak.

Komiteen registrerer at det også i proposisjonen foreslås at reisedokumenter skal kunne nektes utstedt til personer som er prøveløslatt fra forvaring eller fra fengsel med vilkår om ikke å forlate landet. Komiteen

viser til at reisedokumenter kan nektes utstedt til denne gruppen også i dag.

Komiteen registrerer at høringsinstansene i all hovedsak støtter forslagene i proposisjonen.

Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av en samlet komité.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i passloven og ID-kortloven (utstedelse og nektelse av reisedokumenter til mindreårige mv.)

I

I lov 19. juni 1997 nr. 82 om pass gjøres følgende endringer:

§ 4 skal lyde:

§ 4 *Pass til mindreårige og personer som er fratatt rettslig handleevne*

Til *mindreårige* under 18 år utstedes ikke pass uten samtykke fra den eller de som har foreldreansvaret. Har foreldrene felles foreldreansvar for *den mindreårige*, må begge samtykke, *med mindre barneloven gir adgang for en av foreldrene til å reise ut av landet med barnet uten den andres samtykke. I tilfeller som omfattes av barnevernloven § 4-31 om forbud mot å ta med barnet ut av Norge*, skal samtykke kun innhentes fra barneverntjenesten.

Til person som er fratatt rettslig handleevne, utstedes ikke pass uten samtykke fra vergen.

Pass kan i særlige tilfeller utstedes til person som nevnt i første og annet ledd uten samtykke dersom det er *fare for personens liv eller helse, eller det av andre grunner er åpenbart ubetenkelig.*

§ 5 første og annet ledd skal lyde:

Pass skal ikke utstedes

- a) dersom søkeren er etterlyst, er besluttet pågrepet eller varetektsfengslet eller har samtykket i innlevering av pass etter straffeprosessloven kapittel 14;
- b) når utreiseforbud følger av tvisteloven § 33-11 eller konkursloven § 102;
- c) når det foreligger lovhjemlet beslutning av offentlig myndighet som innebærer at utreise vil være *ulovlig*;
- d) *dersom søkeren ikke kan reise ut av landet fordi det følger av innskrenkninger pålagt i henhold til straffeloven §§ 45 og 46 eller straffegjennomføringsloven § 43.*

Pass kan nektes utstedt dersom søkeren ikke kan reise ut av riket fordi det følger av

- a) dom, kjennelse eller annen lovhjemlet beslutning av offentlig myndighet som pålegger frihetsberøvelse;
- b) innskrenkninger pålagt i henhold til straffeloven §§ 34, 39, 48, 52 og 62 (jf. psykisk helsevernloven § 5-3) eller straffeprosessloven § 69 tredje ledd.

§ 5 tredje ledd bokstav f og ny bokstav g skal lyde:

- f) det er grunn til å tro at formålet med reisen er å begå en handling som rammes av bestemmelsene i straffeloven §§ 101 til 107 om folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser eller straffeloven §§ 131 til 145 om terrorhandlinger og terrorrelaterte handlinger;
- g) søkeren er mindreårig, og det er grunn til å tro at søkeren vil bli utsatt for straffbare forhold i utlandet eller forhold der som kan medføre fare for liv eller helse.

Ny § 7 a skal lyde:

§ 7 a *Underrettningsplikt til kommunens barneverntjeneste*

Passmyndigheten skal straks underrette kommunens barneverntjeneste om vedtak om nektelse eller tilbakekall av pass etter § 5 tredje ledd bokstav g, jf. § 7 første ledd bokstav b.

II

I lov 5. juni 2015 nr. 39 om nasjonalt identitetskort gjøres følgende endringer:

§ 4 første ledd tredje punktum skal lyde:

I tilfeller som omfattes av barnevernloven § 4-31 om forbud mot å ta med barnet ut av Norge, skal samtykke kun innhentes fra barneverntjenesten.

§ 5 første og annet ledd skal lyde:

Nasjonalt ID-kort med reiserett skal ikke utstedes

- a) når søkeren er etterlyst med henblikk på pågrepelse, er besluttet pågrepet eller varetektsfengslet eller har samtykket i innlevering av pass etter straffeprosessloven kapittel 14
- b) når utreiseforbud følger av tvisteloven § 33-11 eller konkursloven § 102

- c) når det foreligger lovhjemlet beslutning av offentlig myndighet som innebærer at utreise vil være ulovlig
- d) dersom søkeren ikke kan reise ut av landet fordi det følger av innskrenkninger pålagt i henhold til straffeloven §§ 45 og 46 eller straffegjennomføringsloven § 43.

Nasjonalt ID-kort med reiserett kan nektes utstedt når søkeren ikke kan reise ut av riket fordi det følger av

- a) dom, kjennelse eller annen lovhjemlet beslutning av offentlig myndighet som pålegger frihetsberøvelse
- b) innskrenkninger pålagt i henhold til straffeloven §§ 34, 39, 48, 52 og 62 (jf. psykisk helsevernloven § 5-3) eller straffeprosessloven § 69 tredje ledd.

§ 5 tredje ledd bokstav c, og nyere bokstav d og e skal lyde:

- c) søkeren tidligere har forfalsket eller brukt falskt nasjonalt ID-kort med reiserett, rettsstridig har overlatt kortet til tredjemann eller på annen måte har misbrukt det
- d) det er grunn til å tro at formålet med reisen er å begå en handling som rammes av bestemmelsene i straffeloven §§ 101 til 107 om folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og krigsforbrytelser eller straffeloven §§ 131 til 145 om terrorhandlinger og terrorrelaterte handlinger
- e) søkeren er mindreårig, og det er grunn til å tro at søkeren vil bli utsatt for straffbare forhold i utlandet eller forhold der som kan medføre fare for liv eller helse.

Ny § 8 a skal lyde:

§ 8 a *Underrettningsplikt til kommunens barneverntjeneste*

ID-kortmyndigheten skal straks underrette kommunens barneverntjeneste om vedtak om nektelse eller tilbakekall av nasjonalt ID-kort med reiserett etter § 5 tredje ledd bokstav e, jf. § 8 første ledd bokstav a.

III

Lov 21. april 2017 nr. 16 om endringer i passloven og ID-kortloven del II oppheves.

IV

Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer. Kongen kan bestemme at de ulike bestemmelsene skal tre i kraft til ulik tid.

Oslo, i justiskomiteen, den 3. desember 2019

Lene Vågslid

leder

Peter Frølich

ordfører

